

· FØROYA · SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

ERÐURSKAPUR

Nr. 20.

Lýsingarprísir fyrri pottireglu: 30 øyr. á forsíðuni,
20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Leygardagin 16. mai 1936.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brævasvarstodum
og skrivstovuni. Telf. 142.

10. árg.

Úti á trommini . . .

Vit megu niður fyrri - slitnar línan?

Vit eru fíggjarliga úti á trommini. Og tað er hvørjum manni eyðsæð, at vit megu niður fyrri. Vit sleppa ikki at verða uppi á, um vit fegnast vilja. Hin stóri spurningurin er, um vit duga ella eru førir fyrri at gera eina línu á okkum, so vit kunna síga okkum heilskapar niður á botn, niður í urðina, niður at sjóarmálanum og leita okkum ein stíggj upp aftur á slættlendi, aftur á leiðir við trygnum undir fótum, leita okkum aftur á liviligt trygt lendi.

Føroyar eru í dag á húsagangi. Hitt gamla er við at rúka. Summir stuðlarnir eru longu roknir, aðrir eru so eyðsýnliga løstaðir, at teir orka ikki at standa, men megu falla fyrri tíðartönnini, fyrri ellisbrekum.

Spurningurin er, hvussu falið skal fara fram, hvat ið vit evna at seta í staðin.

Eitt má ikki henda, tað er, at hitt av elli merktu og burturvikaða vinnulív okkara dattur niður fyrri, fer niður um trommini uttan at vit gera so á, at manningin, okkara fólk, ikki løstast so, at tað ikki orkar at reisa seg aftur á fótur og taka seg upp aftur, inn á nýggjar gøtur, nýggjar leiðir, nýggjar liviligar gøtur og leiðir.

Javnaðarmenn hava altíð sæð, altíð talað og víst á, at okkara fólk, okkara vinnulív og starv, okkara fíggjarliga skipan nærkast at trommini og vildi — tað kundi ikki umrindast — detta fyrri bakka. Vit hava tí samstundis — líka síðan vit komu á ting — manað til at gera á okkum, veita okkum fíggjarliga styrki til at byrja av nýggjum, frá grundini aftur.

Hitt gamla. Tað, ið okkara grannar hava rymt fyrri nógvum og mongum árum síðani. Tað mátti fara. Vit máttu útgera okkum til nakað nýtt. Vit máttu — vit sluppu ikki uttanum tað — fylgja tíðini, ikki vera aftari enn næstingar, skyldmenn og grannar okkara.

Men tað var sum at tala fyrri deyvum oyrum. Hitt gamla var enn gott og nýtiligt, svaraði

mótstøðan. Undarligt! So syrgiligt!

So syrgiligt, tí nú er hitt gamla farið. Nú er tað fyrri hvørjum manni eyðsýnliga deyðsdømt — dottið niður fyrri, farið fyrri bakka. Og — so kennist tað hvørjum fiskimanni, hvørjum arbeiðara, ja, óivað hvørjum Føroyingi — tað er, sum um vit hava forsmát at gera á okkum. Ein sjálvtí, ein kold ræðsla líka sum legst um kvørkarnar fyrri at falla í skeljasor. Og er tað so logið, at ein andstöða, ein illvilji reisist móti teim, ið rátt hava fyrri borgum, og sum hava einans dugað uppá, at hitt gamla ikki var eldri, men vildi kunna halda seg og til allar tíðir geva fólki lívmátt, lívsevni og livitreyti.

Hitt gamla er við at fara niður fyrri — tað gerst ikki við. Men, Føroya fólk. Vit kunna ikki, vit megu ikki liva og latast longur sum um, at hetta ikki er ein veruleiki, ein virkuligheit, sum ber deyðan í hólunum, um vit ikki sjálvir gera á okkum, um vit ikki sjálvir royna at bjarga okkum og dubba okkum til nýtt arbeiði, nýtt virki.

Latum okkum bíða, latum okkum »se Tiden an« — tað kunna vit ikki forsvara. Nei, so satt sum hann, ið fer niður fyrri eitt snipst berg uttan at gera línu á seg, er deyðanum visur, so vist og satt er tað, at ífall vit ikki veita okkum hjárgingar-kraft, nýggjar inntøkur, nýtt fíggjarligt grundarlag, eru vit livandi deyðir.

Tí megu menn nú á royndarstundum handla, handla undir ábyrgd og treysti á seg sjálfvan.

Vit eru óekonomisk dottnir oman. Vit megu hjargast! Hitt privata evnar als einki. Tí má hitt almenna taka sær um reiggj. Føroya lóting og statur megu leggja rygg til, ikki bert til einstaklingin, men undir eini tilfari skipan, at allt fólk, fyrst og fremst slitmannaflokkurin, má hjargast.

Í okkara hondum liggur at lata lótingið leggja rygg til. At tað skal og eigir at gera tað, eru óivað allir menn uttan iva um.

Abessinia.

Mussolini kunnger, at Abessinia er lagt inn undir Italiu og at hetta ikki skal kunna broytað uttan við vápnamakt.

Týskland góðkennur hesa avgerð, meðan Frakland og U. S. A. alt fyrri eitt mótmæltu. Ongland og tey flestu av hinum fólkasambandslendunum væntast eisini at vilja mótmæla tøkuni av Abessiniu.

Seinasta leygardag var hitt italiska stóráðið komið saman til fundar í Rom fyrri at viðgera Abessiniaspurningin. Tann dagin vórðu hildnar stórar paradir ymsastaðni í Italiu, kirkjuklokkurnar kimaðu um allt landið — og ikki at tala um annað, sjálvsagt var hvør stong flaggskrydd.

Um 9-tíðina á kvöldi kunnagjordi Mussolini, at stóráðið hevði avgjørt at innlimma Abessiniu í Italiu, og at hin italiski kongurinn, Victor Emanuel, var keisarið til yvirhøvur yvir hesum nýggja italiska landspartinum, meðan herforarin, Badoglio, ið eigur »heiðurin« av landatøkuni, var settur til vicekeisara.

Mussolini helt í talu síni, at nú hevði Rom aftur fingið sítt keisarriki, og at tað hevði tikið tað við blonkum vápnum á sama hátt, sum Rómverjar gjordu í tyrndini, og eingin skuldi taka hetta landið frá teimum. Fascisman hevði nú á sínum fjúrtanda ári lagt grund undir eitt nýtt Rómarríki, og hetta stolta ríki hovuð allir Italiameðn skyldu at verja og okja um, stóðugt gera stórri og sterkari, so tað kundi verða eins stórt og sterkt og hitt gamla Rómarríkið. Abessinia var nú gjørt til ein part av Italiu, og Italia vildi ikki tola, at nakar uttanfyristandandi legði seg úti Italia — Abessiniu spurningin — teir vildu avvísa alla innblanding í henda spurning, og, um tað gjordist neyðugt, við vápnum verja ogn sína.

Henda tala Mussolinis vakti eftirans og gleði um allt landið. Í Rom var fróin stór, har stóð hópur av fólki frammanfyri Palazzo Venezia, haðani Mussolini talaði, og fagnaðarrópp teirra vóru fleiri ferðir so áhaldandi, at diktatorin mátti stegja á, fyrri at tað skuldi kunna eydnast honum at fáa hildið taluna, so tey, hon varð hildin fyrri, kundu finna nakað høpi í henni. — Tá hann var liðugur við røðuna,

tók mannamúgvann at rópa hurrá og syngja fosturlandsangir — so sum eitt krigsgalið fólk oftast plagar at tiggja sær.

Tað sær sostatt tíverri ógviliga illa út fyrri verðaldarfríðinum ella ið hvussu er fyrri fríðinum í Europa; tí tað sigur seg sjálvt, at tey ymsu europeisku londini, sum í hesi seinastu árinu hava roynt at gjørt eitt arbeiði fyrri at sikra fríðin — og sum virkuliga hava havt eina alvarsama meining aftanfyrri — og hvørs arbeiði ikki bert hevur verið lóti, tey kunnu ikki lata eitt lítið land verða kóvt undir maktgind og havisjúku av tí fyrsta tí besta stórríkinum, ið finnur fyrri gott at gera seg inn á tað. Og allur heimurin er greiður yvir, at Mussolini her spælir høgt spæl, so hogt, at tað helt kann koma at oyðileggja Italiu fullkomuliga; tí Mussolini er neyvan tann maður, ið gevur eftir í eistu stund — alt týðir uppá, at hann letur standa til, til skútan kolsiglar.

Og longu sunnudagin mótmælti Frakland, at Abessinia varð lögð undir Italiu. Tað er somikið meira undrunarvert sum Frakland higartil hevur staðið ógviliga veikt til Abessiniaspurningin. U. S. A. hevur eisini mótmælt landatøkuni. Og, tó at Ongland ikki enn hevur mótmælt, so ivast eingin í, at tað verður tað, ið harðligast tekur til mótmælis, tá av tornar. Onglendingurin er kaldur og hóvligur í meðferð, men hjartalagði er heilt — og so hevur hann eisini stórar interessur í Abessiniu, sum hann neyvan kann hugsast at vilja lata eitt fremmant stórland fáa ávirkan á.

Fólkasambandsráðið er komið saman m. a. fyrri at viðgera Abessiniaspurningin. Har er avgjørt, at sambandið skal taka støðu til henda spurning um miðjan juni mánað.

Hinir italisku sendimennir við haróni Aloisi á odda rýmdu

av fundinum, tí ein sendimaður var kominn fyrri Abessiniu. Abessinia, segði Aloisi, var ikki til longur — tað hoyrði til Italiu — og tað kundi tí ikki senda mann til fundar í fólkasambandinum. Í Abessiniu var eingin, sum kundi geva einum politiskum sendimanni nakra fullmakt uttan Italiameðn. Hann vildi halda seg burtur frá fundinum, so leingi hin abessinski sendimaðurin sat har; men Italia vildi stóðugt standa sum limur av fólkasambandinum.

Hinir italisku sendimennir eru nú heimaftur farnir eftir ordrum frá Mussolini.

Hin abessinski keisarin hevur úr Jerusalem sent fólkasambandinum telegram, har hann sigur, at hann, so illa hann er royndur higartil, tó stóðugt hevur tað treysti til fólkasambandið, at tað vil geva Abessiniu loyvi at liva sum eitt frítt land og vil beina hitt italiska ránsmanndið út haðani.

Keisarin er vorðin nervasjúkur, sum ikki er at undrast yvir, aftaná alt tað, hann hevur útstaðið. Tað er tí so mikið meira harmiligt at Italiameðn í Jerusalem, synir av teirri tjóð, ið sigir seg at vilja »civilisera« Abessiniu, skulu hava funnið sær frægd í at háða hann, har hann nú er staddur — slíkt er einki mæltari enn at sparka ein falnan mann.

Úr Abessiniu frættist, at hin enska »Reyða kross« stóðin hevur fingið ordrar frá Italiameðnnum at vera úti av landinum, áðrenn 14 dagar eru lídnir.

Bæði ensk og fronsk blóð eru á einum máli um, at Mussolini hevur gjørt fólkasambandinum eina stóra tænaða við at taka sendimenn sínar heim aftur, og at arbeiðið í Geneve verður so nógv lættfærari, nú Italia heldur seg burtur haðani. Fleiri blóð halda tað vera stóra og óbetandi skom, at Italia ikki langt síðani er koyrt út úr fólkasambandinum. Ein limur av tí enska parlamentinum spurdi um dagirnar Baldwin um Ongland ikki vildi vera við til at styðja eitt moguligt uppskot frá teim neutrala londunum um at koya Italiu út úr fólkasambandinum, og um Ongland ikki sjálvt meldaði seg út, um tað ikki varð samtykt. Baldwin svaraði, at eitt slíkt uppskot fyrilá ikki, og at tað var ikki gott at siga enn, hvussu Ongland stillaði seg, um tað kom at fyriggja. Hann helt ikki, at sakin var so álvarsom, at Onglandi nýttist at fara út úr fólkasambandinum.

Tí má lótingið koma saman nú beinanvegin fyrri at viðtaka sína skyldu móti landi og fólki!